

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร ไร่โป่งน้ำร้อนที่ได้รับรางวัลสถาบันเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติปี 2552 อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ” ได้ประยุกต์ใช้งานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เป็นวิธีวิทยาวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำไร่โป่งน้ำร้อน จำนวน 180 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรทำไร่โป่งน้ำร้อนให้ประสบความสำเร็จ คือ ประธานกลุ่ม คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ของกลุ่ม หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ได้แก่ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่ และองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งน้ำร้อน ดังนี้

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

เป้าหมาย	จำนวน(คน)
1. ประธานกลุ่ม	1
2. คณะกรรมการ	19
3. เจ้าหน้าที่กลุ่ม	1
4. สมาชิกกลุ่ม	180
5. หน่วยงานของรัฐที่ให้การสนับสนุน	
- เจ้าหน้าที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่	1
- เจ้าหน้าที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่	1
- นายกองค้การบริหารส่วนตำบลโป่งน้ำร้อน	1
รวม	204

3.2 ข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

3.2.1 ลักษณะข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์การสัมภาษณ์ การจัดสนทนากลุ่ม การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม การจดบันทึก และการบันทึกภาพและเสียง

2. ข้อมูลทุติยภูมิ

โดยการรวบรวมจากเอกสารของสำนักงานกลุ่มเกษตรกรทำไร่ ไร่ปิ้งน้ำร้อน รวมทั้งเอกสาร สิ่งพิมพ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รายละเอียด สำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัย

3.2.2 วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่

1. **การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)** ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ในลักษณะนี้ ได้แก่ การสอบถามบทบาทหน้าที่ของประธาน คณะกรรมการ และเจ้าหน้าที่ในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมของกลุ่ม และการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกร เป็นต้น

2. **การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)** ผู้วิจัยใช้เทคนิคนี้ในการพูดคุยกับคณะกรรมการกลุ่มถึงการดำเนินงานต่างๆของกลุ่ม รวมถึงการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเมื่อสิ้นสุดการวิจัย

3. **การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation)** ผู้วิจัยใช้เทคนิคนี้สังเกตบทบาทของสมาชิกและคณะกรรมการในการประชุมกลุ่ม และการทำกิจกรรมโครงการกลุ่ม เช่น โครงการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์คุณภาพสูง เป็นต้น

4. **การจดบันทึก** แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน โดยขั้นตอนแรกคือ การจดบันทึกย่อขณะที่กำลังสังเกตหรือทันทีหลังจากการสังเกต ซึ่งแล้วแต่เงื่อนไขของการเก็บข้อมูล แล้วนำมาเรียบเรียงบันทึกที่มีการขยายข้อความให้มีความชัดเจนและเข้าใจมากยิ่งขึ้น ขั้นตอนที่สอง คือ การจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และข้อมูลที่ได้จากเอกสารต่าง ๆ ในภายหลัง

5. **การบันทึกภาพและเสียง** เพื่อเก็บภาพไว้เป็นหลักฐานและเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของกลุ่ม การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและสมาชิกในการทำกิจกรรม/โครงการต่างๆ ของกลุ่ม เป็นต้น และบันทึกเสียงเพื่อนำมาประกอบการเขียนรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ประยุกต์ใช้งานวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ตาราง 2 ประเด็น วิธีการ และเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

ประเด็น	วิธีการ	เครื่องมือ
<p>1. กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร</p> <p>1.) การก่อร่างสร้างกลุ่ม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มฯ - การบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกร <p>2.) การลงมือปฏิบัติการดำเนินกิจกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - การจัดทำโครงการต่างๆ <p>3.) ความมั่นคงและฐานะทางเศรษฐกิจของกลุ่มเกษตรกร</p> <p>4.) การเกิดพลังสามัคคี</p> <ul style="list-style-type: none"> - การทำกิจกรรมด้านสาธารณประโยชน์ 	<ul style="list-style-type: none"> - พุดคุยกับคณะกรรมการกลุ่มในการจัดตั้งกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกร การดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่างๆ รวมทั้งความมั่นคงและฐานะทางเศรษฐกิจของกลุ่มเกษตรกร - เข้าร่วมสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมเมื่อมีการนัดประชุมคณะกรรมการกลุ่ม รวมทั้งการประชุมระหว่างคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> - การสนทนากลุ่ม - การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม - การจดบันทึกสถานการณ์
<p>2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการทำโครงการ/กิจกรรมต่างๆ รวมทั้งกิจกรรมด้านสาธารณประโยชน์</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เข้าร่วมกิจกรรมที่กลุ่มได้จัดขึ้น - พุดคุย ซักถามเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรม การให้ความร่วมมือกับกลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> - การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม - การสนทนากลุ่ม - การบันทึกภาพ - การจดบันทึกสถานการณ์

ตาราง 2 ประเด็น วิธีการ และเครื่องมือในการเก็บข้อมูล(ต่อ)

ประเด็น	วิธีการ	เครื่องมือ
3. ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มฯ	- พุดคุยกับตัวแทนเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนกลุ่ม ได้แก่ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่ และองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งน้ำร้อน	- การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับเจ้าหน้าที่จากองค์กรที่ให้การสนับสนุนกลุ่ม - การจดบันทึกสถานการณ์
4. วิเคราะห์/สรุปข้อมูล	- นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องกับคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่กลุ่ม - จัดระเบียบข้อมูลที่ได้เพื่อประมวลผลและนำไปวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)	- การสนทนากลุ่ม

3.3 การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบโดยการสัมภาษณ์ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเกษตรกร โดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยพิจารณาจาก เวลา สถานที่ และบุคคล เป็นสิ่งที่นักวิจัยเชิงคุณภาพจำเป็นต้องตรวจสอบข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลในการวิจัยต้องกระทำพร้อม ๆ กันกับที่เก็บข้อมูล เป็นการตรวจสอบทันทีในสนาม เพราะการตรวจสอบข้อมูลในสนามเป็นการเริ่มทำแบบฝึกหัดทางความคิด ทำให้ทราบว่าข้อมูลที่ได้มานั้นเป็นความจริงหรือไม่มากนักเพียงใด จนแน่ใจว่าข้อมูลนั้นเป็นความจริงมากที่สุด

สำหรับการตรวจสอบข้อมูลโดยอาศัยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า โดยตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลบุคคลที่ต่างกัน สถานที่ต่างกัน และเวลาที่ต่างกัน ซึ่งจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม

จากประธาน คณะกรรมการ สมาชิกกลุ่มเกษตรกร และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐที่ให้การสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรทำไร่ ปลูกน้ำร้อน ซึ่งการสัมภาษณ์บุคคลในแต่ละประเด็นเพียงครั้งเดียวหรือคนเดียว ข้อมูลอาจคลาดเคลื่อนได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้ามาใช้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงความเป็นจริงมากที่สุด จากนั้นจึงได้รวบรวมข้อมูลทั้งหมด มาตรวจสอบและนำเสนอข้อมูลให้กับคณะกรรมการเจ้าหน้าที่ และสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเพิ่มเติมเนื้อหาสนับสนุนบทบาท ให้มีความสอดคล้องและมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยของข้อมูลที่ได้แล้ว ผู้วิจัยได้นำเอาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกต บันทึก มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจำแนกหมวดหมู่ตามประเด็นที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ เพื่อให้สามารถตอบข้อสงสัยและวัตถุประสงค์ที่กำหนด นอกจากนี้ยังได้เปรียบเทียบข้อค้นพบจากการวิจัยนี้กับองค์ความรู้ที่ทบทวนไว้ในบทที่ 2

3.5 สถานที่ทำการวิจัย

ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

3.6 ระยะเวลาในการวิจัย

การวิจัยใช้ระยะเวลาดำเนินการวิจัย เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม 2553 ถึงเดือน ตุลาคม 2555 รวมระยะเวลาทั้งหมด 24 เดือน